

майна або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25%, але менша ніж 50% вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, приймається простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих з цього питання акцій. Рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, становить 50 і більше відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності акціонерного товариства, приймається більш як 50% голосів акціонерів від їх загальної кількості.

Відповідно до ч. 3 ст. 70 Закону України «Про акціонерні товариства», якщо на дату проведення загальних зборів неможливо визначити, які значні правочини вчинятимуться акціонерним товариством у ході поточної господарської діяльності, загальні збори можуть прийняти рішення про попереднє схвалення значних правочинів, які можуть вчинитися товариством протягом не більш як

одного року з дати прийняття такого рішення, із зазначенням характеру правочинів та їх граничної сукупної вартості. При цьому залежно від граничної сукупної вартості таких правочинів мають застосовуватися відповідні положення ч. 2 цієї статті.

Таким чином, законодавець розмежує поняття «рішення про вчинення значного правочину» та «рішення про попереднє схвалення значних правочинів».

При цьому прийняття загальними зборами акціонерів рішення про вчинення значного правочину кореспондує виконавчому органу товариства обов'язок вчинити конкретний значний правочин. Однак прийняття загальними зборами акціонерів рішення про попереднє схвалення значних правочинів, які можуть ним вчинитися протягом року, означає лише згоду на можливість вчинення значних правочинів у майбутньому. І це не має наслідком реального настання юридичного факту, з яким закон пов'язує виникнення в акціонерного товариства обов'язку здійснити викуп акцій акціонера.

ПРО СТЯГНЕННЯ ПЕНІ, НАРАХОВАНОЇ НА СУМУ ОСНОВНОГО БОРГУ ЗА ПОСТАВЛЕНУ ТЕПЛОВУ ЕНЕРГІЮ

Підприємство звернулось до господарського суду з позовом до Товариства про стягнення з останнього (з урахуванням уточнених позовних вимог) основного боргу, пені, інфляційних витрат, 3% річних за поставлену теплову енергію.

Рішенням місцевого господарського суду позов задоволено частково. Постановлено стягнути з відповідача на користь позивача 442913,68 грн основного боргу, 207778,66 грн пені, 2502,22 грн інфляційних витрат, 3% річних у сумі 1703,79 грн; в частині стягнення 35000 грн провадження у справі постановлено припинити на підставі пункту 1¹ ч. 1 ст. 80 ГПК України; в іншій частині позову відмовлено.

Постановою апеляційного господарського суду рішення місцевого господарського

суду скасоване частково та прийняте нове рішення, яким стягнуто з Товариства на користь Підприємства пеню в розмірі 8572,81 грн, інфляційні витрати в сумі 2502,22 грн та 3% річних у розмірі 1703,79 грн; в частині стягнення 477913,68 грн основного боргу провадження у справі припинено; в іншій частині позовних вимог відмовлено.

Вирішуючи спір по суті заявлених вимог, суди попередніх інстанцій встановили, що згідно з укладеним між сторонами договором на відпуск теплової енергії у вигляді гарячої води позивач зобов'язався постачати відповідачу теплову енергію у вигляді гарячої води з метою забезпечення опалення та гарячого водопостачання приміщень останнього, який, у свою чергу, зобов'язався прийняти ці послуги та оплатити їх вартість.

Відповідно до пунктів 22, 23 договору оплата вартості теплової енергії, спожитої на опалення, визначеної розрахунковим способом у п. 3 додатку «Розрахунок обсягу теплової енергії», та підігрів води відповідно до п. 5 додатку «Розрахунок обсягу теплової енергії» проводиться споживачем плановим платежем до 30 числа поточного місяця. Кінцевий розрахунок вартості спожитої теплової енергії, визначеної з урахуванням фактичної температури повітря, проводиться споживачем до 15 числа місяця, наступного за розрахунковим, на підставі виписаного рахунку. Факт отримання споживачем теплової енергії фіксується щомісячно в акті приймання-передачі теплової енергії, складеному сторонами відповідно до вимог чинного законодавства і договору.

Пунктом 29 договору визначено, що він укладений для опалення та гарячого водопостачання на період з жовтня 2011 року до кінця квітня 2012 року, а в частині розрахунків – до їх повного завершення.

Судами також встановлено, що за період з січня 2012 року по квітень 2012 року позивач поставив відповідну теплову енергію, вартість якої оплачена останнім частково.

Пунктом 24 цього договору передбачено, що у випадку несплати у встановлені строки вартості спожитої теплової енергії нараховується пеня в розмірі 1% за кожний день прострочки платежу, але не більше 100% боргу згідно із Законом України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне внесення плати за спожиті комунальні послуги» від 20.05.1999 № 686-XI, а також стягуються 3% річних та інфляційні витрати з простроченої суми згідно зі ст. 625 ЦК України.

Внаслідок неналежного виконання відповідачем договірних зобов'язань позивач звернувся до суду з позовом про стягнення основного боргу в сумі 442913,68 грн, 207778,66 грн пені, 2502,22 грн інфляційних витрат, 3% річних в сумі 1703,79 грн.

Ухвалюючи рішення, місцевий господарський суд встановив факт неналежного виконання відповідачем договірних зобов'язань щодо повної і своєчасної оплати вартості

теплової енергії та стягнув з останнього на користь позивача заборгованість в сумі 442913,68 грн; на підставі статті 625 ЦК України за прострочення виконання грошового зобов'язання – 2502,22 грн інфляційних витрат та 3% річних у сумі 1703,79 грн; пеню, нараховану на підставі Закону України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне виконання плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій», в сумі 207778,66 грн; в частині стягнення 35000 грн, у зв'язку зі сплатою їх відповідачем, провадження у справі припинено на підставі пункту 1¹ ч. 1 ст. 80 ГПК України; в іншій частині позову відмовлено.

Переглядаючи рішення суду першої інстанції в апеляційному порядку, апеляційний господарський суд скасував судовий акт місцевого господарського суду в частині стягнення з відповідача пені у сумі 199205,85 грн та відмовив у задоволенні позовних вимог в цій частині. При цьому суд апеляційної інстанції послався на Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» та вказав, що розмір пені, визначений сторонами у договорі, не може перевищувати розмір, встановлений законом як граничний, тобто з розрахунку подвійної облікової ставки Національного банку України.

Крім того, апеляційний господарський суд припинив провадження у справі в частині стягнення з відповідача 477913,68 грн основного боргу у зв'язку з погашенням його останнім.

Також судами попередніх інстанцій встановлено, що зобов'язання щодо своєчасної сплати відповідачем вартості теплової енергії не виконано у термін, передбачений договором, а тому у позивача виникло право на притягнення його до відповідальності шляхом стягнення пені.

У касаційній скарзі до Вищого господарського суду України позивач просить скасувати частково постанову апеляційного суду від 05.09.2012 і залишити в силі рішення суду першої інстанції від 12.07.2012 в частині стягнення заявленого розміру пені. Скарга

мотивована тим, що постанова суду апеляційної інстанції прийнята з порушенням норм матеріального та процесуального права.

Розглянувши касаційну скаргу, проаналізувавши на підставі фактичних обставин справи застосування норм процесуального і матеріального права при винесенні оскаржуваних судових актів, колегія суддів Вищого господарського суду України дійшла висновків про наявність правових підстав для задоволення касаційної скарги виходячи з такого.

Як зазначалося вище, в п. 24 договору сторони домовились, що в разі несплати вартості теплової енергії у визначені строки нараховується пеня в розмірі 1% за кожний день прострочки платежу, але не більше 100% боргу згідно із Законом України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне виконання плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій» від 20.05.1999 № 686-ХІУ.

Відповідно до приписів Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» розмір пені, визначений сторонами у договорі, не може перевищувати розмір, встановлений законом як граничний, тобто з розрахунку подвійної облікової ставки Національного банку України.

Разом з тим Закон України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне виконання плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій» є спеціальним нормативним актом, який регулює відносини, що виникають при несвоєчасному внесенні суб'єктами підприємницької діяльності плати за комунальні послуги, і ним передбачено законну неустойку за порушення грошового зобов'язання у сфері відносин з надання житлово-комунальних послуг.

Таким чином, кредитор має право на стягнення цієї законної неустойки, в тому числі й за відсутності у договорі такої умови. При цьому факт домовленості сторін про неустойку саме у розмірі, встановленому Законом, не перетворює цю неустойку на дого-

вірну, що набуває обов'язковості за відсутності домовленості сторін про інше.

Отже, законними й обґрунтованими є висновки про необхідність застосування до спірних відносин саме положень Закону України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне внесення плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій» та задоволення позовних вимог про стягнення пені у заявленому розмірі.

* * *

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» комунальні послуги – це результат господарської діяльності, спрямованої на задоволення потреби фізичної чи юридичної особи у забезпеченні холодною та гарячою водою, водовідведенням, газо- та електропостачанням, опаленням, а також вивезення побутових відходів у порядку, встановленому законодавством.

Відповідно до ч. 2 ст. 193 Господарського кодексу України (далі – ГК України) порушення зобов'язання є підставою для застосування господарських санкцій, передбачених цим Кодексом, іншими законами або договором.

До виконання господарських договорів застосовуються відповідні положення Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) з урахуванням особливостей, передбачених цим Кодексом.

Відповідно до ч. 1 ст. 546 ЦК України виконання зобов'язання, зокрема, може забезпечуватися неустойкою.

За змістом ст. 549 ЦК України неустойкою (штрафом, пенєю) є грошова сума або інше майно, яке боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання. Пенєю є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Приписами ст. 230 ГК України встановлено, що штрафними санкціями у цьому Кодексі визнаються господарські санкції у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня), яку учасник господарських відносин зо-

бов'язаний сплатити у разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання.

Згідно з п. 24 договору в разі несплати у вказані в договорі строки нараховується пеня в розмірі 1% за кожний день прострочки платежу, але не більше 100% боргу згідно із Законом України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне виконання плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій» від 20.05.1999 № 686-ХІУ, а також стягуються 3% річних та інфляційні втрати з простроченої суми відповідно до ст. 625 ЦК України.

За змістом ч. 3 ст. 1 Закону України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне виконання плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій» суб'єкти підприємницької діяльності, які використовують нежилі будинки і приміщення, належні їм на праві власності або орендовані ними на підставі договору, для провадження своєї діяльності за несвоєчасні розрахунки за спожиті комунальні послуги сплачують пеню в розмірі 1% від суми простроченого платежу за кожен день прострочення, якщо інший розмір пені не встановлено угодою сторін, але не більше 100% загальної суми боргу.

Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і

водовідведення» встановлено, що за несвоєчасну оплату послуг споживач сплачує пеню в установлених законом та договором розмірах (п. 23).

Статтею 627 ЦК України передбачено, що відповідно до ст. 6 цього Кодексу сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.

Нормою ч. 1 ст. 1 Закону України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне внесення плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій» встановлено законну неустойку за порушення грошового зобов'язання у сфері відносин з надання житлово-комунальних послуг. Кредитор має право на стягнення цієї законної неустойки, у тому числі й за відсутності у договорі умови про неустойку.

Отже, Закон України «Про відповідальність суб'єктів підприємницької діяльності за несвоєчасне внесення плати за спожиті комунальні послуги та утримання прибудинкових територій» є спеціальним нормативним актом, який регулює відносини, що виникають при несвоєчасному внесенні плати за комунальні послуги суб'єктами підприємницької діяльності, а той факт, що сторони у договорі зафіксували неустойку саме в тому розмірі, який встановлено Законом, не перетворює цю неустойку на договірну, що набуває обов'язковості за відсутності домовленості сторін про інше.

ПРО СТЯГНЕННЯ ВИТРАТ ЗА НАДАННЯ ПОСЛУГ З ТРАНСПОРТУВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Товариство (Позивач) звернулося до місцевого господарського суду з позовом до Акціонерного товариства (Відповідач) про стягнення з останнього 12745769 грн 20 коп. фактичних витрат за надання послуг з транспортування природного газу розподільними

газопроводами в період березень–травень 2008 року та понесених судових витрат у справі.

В обґрунтування позовних вимог позивач послався на те, що він є ліцензіатом на здійснення транспортування природного га-